

Inici

Les «Memòries» d'Antoni Palau i Dulcet

nuvibo

dc., 13/10/2021 - 07:52

Palau i Dulcet, Antoni. *Memòries d'un llibreter català*. Ed. facsímil. Aranjuez: Doce Calles, 2020. LXVII, 581 p. (Ars libri). ISBN 978-84-9744-307-4. 35,58 €.

La reedició facsímil de les *Memòries d'un llibreter català* d'Antoni Palau és una magnífica notícia, per molts motius. El llibre, prou extens –té gairebé sis-centes pàgines–, ofereix una visió fascinant sobre l'ofici de llibreter de vell (en vies d'extinció, si més no tal com l'hem conegut fins ara), i inclou, com era d'esperar, un reguitzell d'anècdotes sobre les dèries i les maquinacions dels col·leccionistes, els compradors i els llibreters. Alhora, reflecteix la imatge d'una Barcelona que ja no existeix, una ciutat més abastable –més poble– que la d'avui. I representa també un homenatge merescudíssim a la figura de l'insigne bibliògraf que va ser Antoni Palau, el qual queda perfectament retratat al llarg d'aquestes pàgines.

Catalunya ha donat en el camp de les lletres personalitats irrepetibles i tan diferents com ho poden ser Víctor Balaguer, Joan Coromines o Martí de Riquer. Tots ells tenien en comú que havien estat grans treballadors. Antoni Palau i Dulcet és un d'aquests gegants de les lletres. Josep Pla li va dedicar un *homenot* molt apropiat, servint-se quasi exclusivament, per escriure'l, d'aquestes *Memòries*. En efecte, el llibre revela les múltiples facetes del personatge. Excursionista, patriota, emprenedor, bibliòfil. En el ram del llibre, va ser escriptor, editor i venedor, tant de llibre nou (amb l'editorial Maucci) com de llibre vell. I era un home bolcat a la feina. Entre els consells curiosos i directes que dirigeix a qui vulgui seguir l'ofici, hi ha el d'estar tothora al peu del canó: «Penseu, confreres meus, que per cada deu vegades que abandoneu el negoci, nou vos trobaran a faltar a l'establiment. Sempre hom ignora l'hora de la venda» (p. 40).

Com a persona, era un treballador compulsiu, i això es nota fins i tot en la mateixa pressa per acabar les *Memòries*: el lector té la impressió que cap al final l'autor perd la paciència de redactar-les i és més expeditiu, però aquesta addicció al treball ja és el que mostrava al retrat que feia d'ell mateix en un article a *La Revista* (gener-juny 1933), així com la poca importància que donava a la fama i la notorietat. Palau escrivia:

Són molts els bibliotecaris i professors estrangers que en emprendre el seu viatge de vacances per Espanya, han volgut visitar l'autor del *Manual* que es veuen obligats a manejar. Alguns resten astorats en veure un treballador humil. Es creien trobar un lletrat, vivint folgadamente, sense fer res, i fruit de la glòria!!! Hem dit i ho repetirem: nosaltres som treballadors. Lluny de nosaltres l'oci. Sempre hem treballat, i treballarem fins a morir (p. 72).

El seu *Manual del librero hispanoamericano* és un monument bibliogràfic únic. Va néixer com un instrument al

servei dels llibreters i bibliòfils, per identificar obres, saber el nombre d'edicions i variants i conèixer la raresa d'un llibre i el seu preu en el mercat antiquari, però va acabar reunint, a més, una munió de dades interessants i curioses, notícies d'edicions perdudes i abundants referències complementàries. Es proposa inventariar tots els llibres publicats a Espanya i Llatinoamèrica, així com els editats a fora relacionats amb les cultures hispàniques. Però no se sol recordar gaire que, a les *Memòries*, Palau manifesta el plaer que hauria tingut si el *Manual* hagués pogut aparèixer en català:

Ho reconec, el més gran defecte del meu llibre és el d'estar escrit en castellà. Tota obra crítica requereix la llengua mare. Si suara he publicat el *Manual del librero* en castellà és amb motiu d'ésser obra d'utilitat pràctica, i no d'idees. Vaig considerar que havien de manejar-lo munió de persones que ignoren la llengua catalana. També podia escriure'l en francès, llengua coneguda i adoptada per molts pobles, però no abastament pel meu objecte, car a Espanya i a l'Amèrica espanyola són a milers els llibreters i lectors que no saben francès (p. 133).

Entre els anys 1923 i 1927, Antoni Palau i Dulcet va publicar la primera edició de la seva obra, en set volums. Menys d'una dècada després, l'any 1935, Palau concloïa les seves *Memòries* dient: «Ara ja no em resta altra tasca que la segona edició del meu *Manual*. Però aquesta tasca reclama pel cap més baix set anys. És menester refer l'obra de cap a peus. Ultra augmentar-la més del triple, hi ha que dotar-la de més fàcil menar i major claredat» (p. 564).

Amb aquest objectiu, des de 1935 va deixar d'adquirir llibres i publicar catàlegs –ho explica en una carta a Antoni Pons Pastor datada el 4 d'agost de 1939, actualment a la Biblioteca de Catalunya– per dedicar-se intensament a la segona edició del *Manual*: «Voy por los 72 años», escriu, en castellà, forçat per les noves circumstàncies (les cartes enviades en mà a través d'altres persones són en català; les trameses per correu postal són en castellà), «pero si Dios me concede vida seis o siete años más realizaré mi ideal publicando una segunda edición, por lo menos tres veces más aumentada, y que por cada cien consultas responda a noventinueve». El 10 de gener de 1944 li torna a escriure: «Estic engolfat en una obra magna. De 1927 a 1943 he pres moltes notes, però considerant que no som immortals he dit: prou. I desde el 1 de gener del present any he començat el manuscrit per lliurar a la impremta». Palau va poder realitzar el seu propòsit, però no va pas ser al cap de set anys, sinó entre 1948 i 1977 que, gràcies a l'ajuda del seu fill, va acabar publicant la segona edició del *Manual*, en vint-i-vuit volums (més sis d'índexs i una addenda, entre 1981 i 1990). En l'endemig es va produir la mort d'Antoni Palau, el 1954, quan estava corregint les primeres proves del volum VIII. Era a punt de fer 87 anys.

L'edició catalana d'aquest llibre de *Memòries*, que és la que es reproduïx ara, conté un curiós prefaci sobre altres bibliòfils i bibliògrafs cèlebres i els seus records, dels quals dona extensos extrems. Tot plegat confirma el caràcter, en part, de llibre d'al·luvió, que en realitat és un dels atractius singulars de l'obra. Entre els consells als llibreters, ja hem vist l'exhortació de ser sempre a la botiga. Hi podríem afegir la recomanació de no posar llibres repetits: «Al comprador no li fa il·lusió veure més d'un exemplar [...]. És preferible que el llibreter, quan té més d'un exemplar de les obres cobejades amb afany, els amagui a la vista del comprador, i així podrà fer estimar la mercaderia» (p. 169). Hi ha el record de compradors i col·leccionistes, com Joan Umbert, que es va espatllar com a bibliòfil després de casar-se (p. 151); de bibliòmans com Faust de Dalmases, que comprava tot el que calculava que es venia per sota del valor real (p. 167-168); de comerciants especials, com algunes viudes de llibreters, analfabetes, que «també compren i venen sense errar-se gaire», o aquell llibreter ignorant a qui van preguntar si tenia obres de Kant i va respondre que sí, «de cant i de piano» (p. 88). Les anècdotes de compradors que han d'amagar les compres a la dona són sucoses, com també les petites venjances d'elles (p. 420-421). Però jo em quedo amb una reflexió final del vell Palau, amb el desig que no es compleixi per a nosaltres el diagnòstic del seu autor, com no es va complir després que ell l'expressés:

S'acaba l'any 1934, i la història de la meva llibreria. La crisi del comerç és general, però pel que atany a l'art del llibre no recordo temps pitjor. A Barcelona no queden col·leccionadors ni bibliòfils. Les biblioteques públiques han tancat les caixes. De l'estranger no es demana res. Tot es paralitza. Com més abast i com més despeses tenen els negocis, més sofreixen. Es comproven fallides de cases molt importants. El que opera personalment i amb pocs tributs pot aguantar molt més. De totes maneres, l'esdevenidor es presenta problemàtic.

Sembla talment que Palau descriu l'emergència de la covid-19, la crisi del paper imprès i la irrupció de la venda en línia que en l'actualitat han delmat el comerç del llibre vell. Però la fatalitat que ell augurava –la desídia dels lectors– no es va produir. Va ser una altra fatalitat imprevista, la derivada de la guerra de 1936, que va evidenciar dramàticament al cap de poc, amb la destrucció i l'espoli de biblioteques, que el comerç del llibre vell encara havia de trampejar nous avatars. I amb la catàstrofe, experimentar noves oportunitats. En tot cas, a mi m'agrada poder pensar que el món venerable del paper imprès no ha dit encara l'última paraula.

Albert Rossich

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de Llibreters de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan subjectes a una llicència **BY-NC-ND de CC**.

[Contacte](#)

Tuits de [@EdL_UB](#)

Escola de Llibreria ha retuitat

Lluís Agustí

@LluisAgusti

Olivia Pascual de Llibreria L'Aranya de Cerdanyola fa una introducció a les editorials de narrativa actuals per als alumnes de l'Escola de Llibreria de la UB i el Gremi de Llibreters.

Un passeig comentat a través de la tria d'una cinquanta editorials, interessant i apassionat!

8 de nov. de 2021

Escola de Llibri **Escola de Llibreria**

[Incrusta-ho](#)

[Mostra-ho al Twitter](#)

[Entra](#)